

Den britiske mediestorheten Times kunne en gang for lenge siden berette om usedvanlig tykk tåke i den engelske kanalen. Trafikken mellom Storbritannia og det europeiske fastlandet var avskåret. Overskriften i Times var «Fog in the Channel, the Continent is isolated». Valgdebatten om boring utenfor Lofoten-Vesterålen hadde ikke samme elegante britiske arroganse over seg. Men følelsen av en debatt in «splendid isolation» meldte seg.

I ensom majestet

AV SVEINUNG SLETTEN, INFORMASJONSDIREKTØR PETORO AS

Til tider kunne valgkampen gi inntrykk av at for og mot boring i nord primært dreier seg om Norges eget energi-behov. Og at vi aldeles etter eget forgodtbefinnende kan og bør avgjøre om vi skal eller ikke skal utnytte den fossile energien som måtte befinne seg i området. Kan og bør avgjørelser som kanskje omfatter hundre millioner mennesker, tas av en nasjon av knappe fem millioner? Svaret er ja. Men er det et tilstrekkelig svar i en globalisert virkelighet?

I 2008 ble det i alt produsert mer enn 1,5 milliarder fat olje og gass omregnet til oljeekvivalenter (o.e.) på norsk sokkel. Andelen som ble forbrukt i Norge var i størrelsesorden 5-6 prosent, medregnet forbruket til alle norske bensin- og diesel-drevne biler, busser, fly, lastebiler, traktorer, gressklippere, motorsager og påhengsmotorer. Av 100 milliarder kubikkmeter gass produsert på norsk sokkel, ble kanskje en eller to prosent forbrukt på land i Norge. Det er ikke Hansen og Olsen, men Schmidt og Chevalier - og hundre millioner andre kunder i Europa - som konsumerer den norske gassen.

Det er fortsatt i hovedsak slik i verden at nasjonalstaten er utgangspunktet for lov, rett - og rettigheter. Men rettigheter til å utnytte naturressurser fra et gigantisk område langt utover det vi kjenner som Norges grenser, er noe vi har fått gjennom internasjonale avtaler. Og evne til å omsette disse ressursene til finansielle verdier, særlig for naturgassens del, bygger på de tette forhandlinger som var med tyske, franske, belgiske, andre kunder om en pris som gjorde det økonomisk interessant for dem å ta gassen i bruk - og for oss å utvikle og transportere den til markedet.

En helt spesiell gjensidig avhengighet oppsto ved de gigantiske Troll gassalgsavtalene som ble signert i 1986 - de største avtalene noen gang for Norge: Kontinentale europeiske kjøpere forpliktet seg til i flere tiår å ta i mot enorme mengder norsk gass, noe som ga gasselgere på norsk sokkel mulighet til å investere i det som er blitt verdens største gassmaskin til havs - av produksjonsanlegg, rørledninger og terminaler. Trollavtalene bandt nordmenn og kontinentale europeere til masten, sammen.

Men dét er kanskje ikke helt enkelt å ta inn over seg for et folk som en generasjon eller tre tilbake var vant til å betrakte et karlslig steinkast som minste akseptable avstand til nærmeste nabo. Og som trives best i våre egne lokaliserte og isolerte debatter om det meste - inkludert hvor mye av våre olje- og gassressurser vi skal gjøre tilgjengelig.

Dessuten har de fleste av oss liten og ingen befatning med gassen innenlandske gasstrømmen er nærmest for en fjert å regne - sammenlignet med den strie strømmen som hver dag, uke, måned og år strømmer ut av landet. Desto mer skulle vi tro enhver nordmann med sine sanser vel bevart interesserte seg for og gledet seg storlig over den strie strømmen i motsatt retning: Strømmen av penger tilbake til Norge, til statskassen, oljefondet - og en ikke helt ubetydelig strøm videre inn i statsbudsjett og derfra ut til barnehager, fregatter og operahus.

Men hva er en av de mest hardnakkede oppfatningene som stadig kommer til uttrykk i oljelandet? «Har ikke sett noe til disse oljepenga!» Har ikke sett noe til den spredte bosettingen, ikke sett at vi holder oss med landbruk over hele det steinute landet, ikke de 46 lufthavnene og ikke de 430 kommunene med alle sine etater, rådmenn og andre ansatte. Har ikke sett Bjørvika, ikke sett at vi har råd til ett års fødselspermisjon med lønn og barnehager til alle, at vi gjennomhuller gråsteinsura med tunneler til den ytterste utpost og pøser på med penger til asfalt på veiene og vann i bassengene for at finanskrisen ikke skal komme her og komme her! Vi ser ikke at oljepenger gir oss et godt liv utenfor EU - mens Irland biter i den sure økonomien og stemmer slik Brussel vil.

I 1970 bodde 3,7 milliarder mennesker på jorden hvorav 38 prosent under fattigdomsgrensen. I 2000 var befolkningen økt til 6,1 milliarder - 19 prosent under fattigdomsgrensen. I 2015 vil vår forplantningsiver ha brakt oss opp i 7,2 milliarder - og bare 10 prosent vil leve under fattigdomsgrensen. Tilgang på energi er sannsynligvis en langt større drivkraft for utvikling enn u-hjelpspenger fra den rike til den fattige verden. Det trengs energi for å kare seg over fattigdomsgrensen. Og etterspørselen etter energi blir bare større etter hvert som hundrevis av millioner av mennesker flytter seg stadig lenger bort fra fattigdomsgrensen i den lange marsjen mot vestlig levestandard - oppmuntret av globale TV-bilder som viser hvordan mennesker egentlig skulle kunne leve.

Slike globale utviklingstrekk får det internasjonale energibyrået (IEA) til å tro at vi vil etterspørre 45 prosent mer energi i 2030 enn i dag, hvorav 80 prosent dreier seg om kull, olje og gass. Kanskje kan en ny klimaavtale i København - eller et annet sted om ikke altfor lenge - føre til endring, både i totalt energiforbruk og i sammensettingen av energibærere. Uansett vil verden trenge enorme mengder ny olje og gass. Det blir strevsomt nok for petroleumsindustrien bare å erstatte den produksjonen som faller bort som følge av at store felt tømmes, for ikke å snakke om å dekke 45 prosent økt etterspørsel frem mot 2030.

Som gode forvaltere av naturressurser som andre trenger, betaler for og slik bidrar til at vi lever fett av, må vi også spørre oss selv hvordan vår utøvelse av forvalteransvaret blir sett på dersom debatten om å bore eller ikke bore i nord - eller i sør - kun dreier seg om oss selv, vårt innenlandske energibehov, våre innenlandske CO₂-utslipp, vårt nasjonale oljefond.

Ja, vi har et nasjonalt forvalteransvar for en fornuftig utvikling av våre olje- og gassressurser. Ja, vi skal forvalte ressursene slik at det gir velstand og utvikling for Norge og nordmenn. Ja, vi må utvikle miljø- og klimaløsninger som gjør at ikke jorden selv kveles av utviklingen. Og ja - vi må utvide perspektivet på forvalteransvaret til å omfatte langsiktig forpliktelse til å bidra med en energiforsyning verden rundt oss trenger for å kunne utvikle seg videre. På riktige kommersielle betingelser, naturligvis.